

Merk-Waardig

Bij totaal nieuwe producten moet de bedenker altijd de keuze maken: wat ga ik beschermen? Er is maar een beperkte hoeveelheid geld en niet ieder product wordt een succes. Wat te doen en wat zijn de gevolgen?

Tekst: Theo-Willem van Leeuwen
van merkenbureau Abcor

Werken & Varia

Rubik kubus vogelvrij?

Iedere dag worden er fantastische nieuwe producten bedacht. De meeste producten verdwijnen (soms na korte tijd al) in de prullenmand. Slechts een enkeling wordt een doorslaand succes. Als uitvinder moet je hierop anticiperen door tijdig alle rechten te claimen. Wordt dit niet (op tijd) gedaan, dan kunnen concurrenten aanhaken bij het succes. Zie hier het dilemma van iedere ontwerper. Wat laat ik wel beschermen en wat niet. De rechtszaken rond de wereldberoemde Rubik kubus geven dit probleem mooi weer.

De Hongaar Erno Rubik ontwikkelde in 1975 de beroemde Rubik

kubus (de draaikubus met de zes gekleurde vlakken). Omdat er een ingenieus technisch systeem achter zit (hoe al deze kubusblokjes onafhankelijk van elkaar kun-

nen draaien), vraagt Erno een octrooi aan in Hongarije. Met een octrooi krijgt de uitvinder voor de duur van vijftig jaar bescherming voor het gebruik van de technische uitvinding. Ideaal, want zo kan worden opgetreden tegen iedere kubus waarin deze uitvinding is verwerkt, ongeacht de opdruk. Nadeel is alleen wel, dat een octrooi kostbaar is en aangevraagd moet worden voordat het product voor het eerst wordt getoond aan iemand.

Aan de haal

De kubus is niet direct een succes. Pas als een Duitse spelletjesfabrikant er in 1980 mee aan de haal gaat, wordt het een doorslaand succes. De vraag is alleen: hoe kan Erno hier nu nog wat aan verdienen? Het octrooi was alleen aangevraagd voor Hongarije. In de rest van Europa heeft hij daar niets aan. Een modelregistratie zou een oplossing kunnen zijn. Echter, dat kan ook niet meer omdat een modelregistratie in Europa binnen een jaar na de eerste openbaarma-

Niets te doen tegen opdruk op de kubus

king moet worden ingediend. De situatie wordt steeds onprettiger als er allerlei variaties op de markt komen met andere opdrukken dan de oorspronkelijke zes kleurvlakken. Zo verschijnen er een Sudoku kubus en een Kama Sutra kubus. Draaibare kubussen met alleen een andere afbeelding.

Hoge Raad

Omdat alle juridische mogelijkheden vrijwel zijn afgesloten, start Erno een procedure tegen de spelletjesfabrikant op basis van het auteursrecht. Die zaak duurt uiteindelijk jaren tot aan de Hoge

Raad. De Hoge Raad oordeelt dat ook gewone gebruiksvoorwerpen beschermd kunnen worden door het auteursrecht. Daarvoor is vereist dat het een schepping is van de auteur. Echter, elementen die louter een technisch effect dienen, zijn uitgesloten van bescherming. Daarvoor is het octrooirecht. Auteursrechtbescherming is alleen voor de gekozen gekleurde vakken en niet voor het gebruik van de vierkante vormpjes van de kubus en de techniek die erachter zit. De kubus exact namaken mag dus nog steeds niet. Helaas voor Erno Rubik, heeft de uitspraak ook een negatieve

kant. Hij kan niet succesvol optreden tegen een kubus met een andere opdruk zoals de Kama Sutra kubus.

Voor innovatieve bedrijven is het belangrijk om tijdig een claim te leggen. Octrooien zijn ideaal, maar prijzig.

Het modellenrecht is een beetje een ondergeschoven kindje in Nederland, maar is in Europa bezig met een opmars omdat het een goed (en goedkoop) vangnet is. Bedenk: als er geen rechten zijn geclaimd, neem dan je verlies. Rechten alsnog claimen via een achterdeur is vaak niet mogelijk. ■

